

ע"פ 7323/19 - אחמד אבו שריפה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליינים
ע"פ 7323/19

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערער: אחמד אבו שריפה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי חיפה
בת"פ 006275-09-09 שניתן ביום 22.10.2019 על
ידי כבוד השופט א' אליקים

תאריך הישיבה: ט"ו בשבט התש"ף (10.02.2020)

בשם המערער: עו"ד ראפת אסדי ועו"ד נורס בטאט
בשם המשיבה: עו"ד בת שבע אבגז

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. המערער הורשע במספר עבירות, ביניהן עבירות לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, ונדון ביום 9.2.2010 לעונש מאסר בן 64 חודשים ולעונשים נלווים. בין היתר, נפסל המערער מלקבל או מלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 5 שנים מיום גמר ריצוי עונש המאסר.

2. ביום 18.12.2014 סיים המערער לרצות את עונש המאסר. עם שחרורו, המערער לא הפקיד את רישיון הנהיגה שלו במזכירות בית המשפט בהתאם להוראות תקנה 556 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, ולא הפקיד תצהיר תחת הרישיון. משכך, לא החלה להימנות תקופת הפסילה שהוטלה על המערער בגזר הדין.

3. ביום 15.8.2019 פנה המערער לרשות הרישוי בבקשה לחדש את רישיון הנהיגה שלו. בקשתו נדחתה, והמערער פנה לבית המשפט המחוזי בבקשה "להנפקת אישור הפקדה מיום תום תקופת המאסר". המערער טען כי מאז שחרורו לא החזיק ברישיון נהיגה וכי לא ידע כי היה עליו להפקידו. בית המשפט דחה את הבקשה, וקבע כי על פי פסיקתו של בית משפט זה הסמכות לדון בבקשה מסורה לרשות הרישוי, שאת החלטתה ניתן לתקוף בדרך של הגשת עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים. בית המשפט הוסיף וקבע כי יש לדחות את הבקשה גם לגופה. זאת משום שעל מנת שתקופת הפסילה תימנה, היה על המערער להפקיד רישיון או תצהיר כנדרש, וחוסר הידיעה על הצורך בהפקדה אינו מעלה או מוריד למניין תקופת הפסילה בתיק. בקשות נוספות שהוגשו לאחר שניתנה החלטתו של בית המשפט קמא נדחו אף הן.

4. במסגרת ההליך שלפני, שסוגו כערעור בזכות, תוקף המערער בעיקרו של דבר את קביעתו של בית משפט זה בבש"פ 9075/12 ג'אבר נ' מדינת ישראל (14.4.2014) (להלן: עניין ג'אבר), ולפיה הסמכות לדון בבקשה מסוג זה מסורה לרשות הרישוי. המערער מצביע על קשיים ישומיים הנובעים מהפסיקה, ומפנה לשורת מקרים בהם בתי המשפט נעתרו לשיטתו לבקשות דומות.

בנוסף ולגופו של עניין, המערער טען כי לא ידע כי היה עליו להפקיד את הרישיון, וכי גזר הדין לא כלל הוראות בנושא. מכל מקום, לטענת המערער אין ברשותו רישיון נהיגה משנת 2009 וכשניתן גזר הדין לא היה ברשותו רישיון תקף אותו יכול היה להפקיד. נוכח נסיבותיו האישיות ועל מנת לאפשר לו להמשיך בהליך השיקום, המערער מבקש כי נורה על הנפקת אישור הפקדה רטרואקטיבי מיום שחרורו ממאסר, ולו לפני משורת הדין.

5. דין הטענות להידחות.

בעניין ג'אבר, התקבלה עמדת המדינה ולפיה בקשה לחישוב מניין ימי פסילת רישיון נהיגה תהא בסמכותה של רשות הרישוי. בתוך כך, נדחו מסלולים אחרים להגשת בקשות כגון דא: הגשת בקשה למותב אשר גזר את הדין והטיל על המבקש את עונש הפסילה; או פתיחת הליך חדש המנותק מן ההליך הפלילי, בין אם בדרך של בקשה למתן סעד הצהרתי בהליך אזרחי, בין אם בדרך של בקשה שתידון בפני בית משפט לתעבורה (ראו בטענות המדינה בפסקה 8 לפסק הדין). כפועל יוצא, נקבע כי הדרך להשיג על החלטה בעניין בקשה לחישוב מניין ימי פסילה תהא בהגשת עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים, לפי סעיף 14(א) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000, המסמיך את בית המשפט לדון ב"החלטה של רשות לפי פקודת התעבורה... לרבות החלטה בעניין רישוי ובטיחות של נהגים".

מסקנה זו התבססה על מספר נימוקים. נקבע, כי אין טעם לחזור אל בית המשפט הפלילי שגזר את הדין, שכן הסתיימה מלאכתו בתיק הקונקרטי; אפשר שיחלוף זמן רב בין מתן גזר הדין לבין בקשת החישוב, והמותב שגזר את הדין יכול להשתנות; אין טעם כי בבקשה ידון מותב תלתא, כמתחייב לכאורה אם בהרכב זה ניתן גזר הדין; ולא מדובר בתיקון טעות שנפלה בגזר הדין. עוד נפסק כי בקשה לחישוב ימי פסילה היא עניין מינהלי במהותו, ופרשנות ישומית של גזר הדין מסורה לרשות הרלוונטית האמונה על ביצועו, ולא לבית המשפט (פסקה 14 לפסק הדין). טעמים אלה מדברים בעד עצמם, ואיני מוצא להרחיב בעניין.

יצוין כי במקרים מסוימים בהם נתקפו החלטות של בתי המשפט הפליליים בסוגיה דנא, בית משפט זה חזר

והפנה להלכת ג'אבר ולפיה הסמכות לחישוב מניין ימי הפסילה נתונה לרשות הרישוי (החלטתי בבש"פ 4840/14 נברו נ' מדינת ישראל(30.7.2014); בש"פ 1991/18 אביטל נ' מדינת ישראל (14.3.2018)).

6. בהליך שלפנינו ביקש המערער להבחין בין בקשה ל"חישוב פסילה", שלטענתו עניינה בחישוב מתמטי וטכני של ימי הפסילה, לבין בקשה ל"הכרה בפסילה", שעניינה בהכרה בפסילה מבחינה "מהותית", כפי שהתבקש בעניינו. לשיטתו של המערער, יש לקבוע כי בקשה מהסוג השני, הדורשת בירור עובדתי, מסורה לסמכותו של בית המשפט ולא לרשות הרישוי. אבהיר כי אין יסוד להבחנה שכזו, בהינתן שגם בעניין ג'אבר דובר על הכרה בפסילה מבחינה "מהותית", לאחר שלא הופקד רישיון נהיגה או תצהיר תחתיו (ראו שם, בפסקה 4: "ביום 5.11.2012 הגיש העורר בקשה דחופה לחישוב מניין ימי פסילת רישיון הנהיגה, ובגדרה ביקש לקבוע 'כי יש לראות את תקופת הפסילה... כאילו רוצתה...'", ההדגשה במקור. יצוין כי בשונה מעניינו, בעניין ג'אבר נטען שהרישיון נמסר למשטרה ולכן לא הופקד).

7. המערער מוסיף וטוען כי הלכת ג'אבר כלל אינה ישימה, משום שפקידי הרשות לא מוסמכים לחקור מצהירים על תצהיריהם ולדון בטענות עובדתיות. עוד טען המערער, באמצעות בא כוחו, כי בחיי המעשה רשות הרישוי לא פועלת לפי הלכת ג'אבר, ולא דנה בבקשות לחישוב ימי פסילה, כל עוד אין ברשות המבקש אישור על הפקדת רישיון מבית המשפט.

במהלך הדיון שהתקיים לפנינו הבהירה באת כוח המשיבה כי המבקש אכן נדרש להפקיד רישיון או תצהיר במזכירות בית המשפט (ולו בדיעבד), ולאחר קבלת אישור על ההפקדה, תיתן רשות הרישוי את החלטתה אם להכיר בפסילה באופן רטרואקטיבי. כך עולה גם מהמסמכים אותם הגיש ב"כ המערער, בקשר לפניות קודמות שנעשו על ידו לרשות הרישוי. בנסיבות אלה, על המערער לפעול בהתאם ולפנות לרשות הרישוי לאחר הפקדת רישיון או תצהיר מטעמו. מכל מקום, על ההחלטה שתיתן על ידי הרשות יכול המערער להגיש עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים, שיבחן את טענותיו (ראו למשל עת"ם (מינהליים י-ם) 30820-03-16 מינזל נ' משרד התחבורה(19.6.2016); עת"ם (מינהליים חי') 28769-10-18 עבד אלקאדר נ' מדינת ישראל משרד התחבורה והבטיחות בדרכים(10.1.2019); עת"ם(מינהליים ת"א) 55853-07-18 חזן נ' משרד הרישוי חולון(17.3.2019); עת"ם (מינהליים חי') 42820-03-19 מזאריב נ' משרד התחבורה (29.5.2019)).

8. לא נעלמה מעיני אסופת המסמכים שהוגשה על ידי המערער, מהם עולה כי בתי המשפט נעתרו מפעם לפעם לבקשות מהסוג דנא, חרף ההלכה שנקבעה בעניין ג'אבר. עם זאת, וכפי שציין גם ב"כ המערער בהגנותו, ניתן למצוא גם החלטות שונות. פסק דינו ניתן אפוא על מנת להבהיר את המצב המשפטי הנוהג. בהתאם לפסיקת בית משפט זה בעניין ג'אבר, הכתובת בכל מקרה של בקשה הנוגעת לפסילה היא רשות הרישוי. על החלטתה ניתן להשיג באמצעות הגשת עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים.

9. לאור המסקנה אליה הגענו על פי הלכת ג'אבר ועמדתה המוצהרת של המשיבה, ראוי כי המשיבה תחדד את נהליה, נוכח הטענה שהעלה ב"כ המערער ולפיה המשיבה עצמה מבחינה בין סוגים שונים של פסילות. בהקשר זה אפנה להחלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב (השופט ר' בן יוסף) בת"פ 40060-08 מיום 14.5.2015, שם נדונה בקשה ל"חישוב פסילה", ובמסגרתה צוין כי "ב"כ המבקש ער להוראות הדין והפסיקה אך טוען, תוך שהוא מציג בפני מסמכים, שרשות הרישוי נוהגת על פי פסק דינו של בית המשפט העליון בפרשת ג'אבר רק כאשר עסקינן בחישוב מתמטי וטכני, חישובי פסילה, ולא כאשר עסקינן בשאלה עניינית או מהותית יותר. אין זו הפעם ראשונה שהנני שומע

טענה מעין זו. אם כך המצב, אדם מסוגו של המבקש ונסיבותיו נופל בין הכיסאות בין המערכת המנהלית למערכת המשפטית, דבר שאיננו רצוי... (ההדגשה במקור - י"ע)". כמו כן, הציג המערער מכתב עליו חתומה מתמחה מלשכת היועצת המשפטית (ככל הנראה של משרד התחבורה) מדצמבר 2014. במכתב נעשית הבחנה בין בקשה לחישוב פסילה לבין "בקשה להפעלת שיקול דעת לפי סעיף 42 לפקודת התעבורה לקביעת מועד אחר לתחילת הפסילה נשוא בקשתך... שיקול דעת מאין זה, הוא עניין המסור לבית המשפט שדן בתיק". ככל שהדברים משקפים פרקטיקה המנוגדת להלכת ג'אבר וגורמת לכך שמקרים מסוגו של המערער נופלים בין הכיסאות - טוב תעשה המשיבה אם תבחן את התנהלותה בנושא.

10. לסיכום, הסמכות לדון בבקשת המערער מסורה לרשות הרישוי, ולאחר שתינתן החלטה בעניינו, פתוחה בפניו הדרך לעתור לבית המשפט לעניינים מינהליים ולתקוף את ההחלטה לגופה. טענות המערער בעניין זה אפוא, נדחות.

איננו מביעים עמדה בטענות המערער לגופה של הבקשה, והוא רשאי לשוב ולהעלותן בפני הגורם המוסמך. אשר על כן, אנו מורים על ביטול חלקו של פסק הדין המתייחס לבקשת המערער לגופה. המערער יכלכל את צעדיו ויפעל בהתאם.

ניתן היום, א' באדר התש"פ (26.2.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט
